

نام و نام خانوادگی:

تعداد سوال: ۳۰

افشار

نام آزمون: دینی دوازدهم تکمیلی تشریحی

زمان برگزاری: ۱۲۰ دقیقه

مرکز مشاوره تحصیلی دکتر
علیرضا افشار

- ۱) وقتی می‌گوییم خدا اذن ولایت به کسی داده است مقصودمان این است که (حق فرمان‌روایی به او داده - بخشی از ولایتش را واگذار کرده)
- ۲) جایگاه توحید را در بین معارف اسلامی و نقش مهمی که ایفاء می‌کند، بیان کنید.
- ۳) معنای کامل آیه «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ» را بنویسید.
- ۴) بیان جعفر بن ابی طالب در حضور نجاشی مبنی بر تأثیر گذاری اسلام بر ایشان را به طور خلاصه بیان کنید.
- ۵) به طور خلاصه توضیح دهید چرا فرض وجود دو یا چند خدا برای عالم محال است.
- ۶) قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت او به ما نشان می‌دهد. (صفات و افعال - چپستی و ذات)
- ۷) تفکر درباره نیازمندی جهان به خدا منجر به شناخت برای انسان می‌شود (اکتسابی - فطری)
- ۸) قرآن پس از شناخت فطری ما را به چه شناختی دعوت می‌کند و نمونه‌ای از این نوع شناخت کدام است؟
- ۹) مقدمه اول در اثبات نیاز عالم به خدا در پیدایش را بیان کنید؟
- ۱۰) اگر انسان در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند و او را بپرستد، به مراتبی از توحید رسیده است. (عملی - نظری)
- ۱۱) اندیشه و جهان‌بینی ما چه تأثیری در سبک زندگی‌مان دارد؟
- ۱۲) تأثیر افکار و اعتقادات را بر تعیین اهداف و رفتار با ذکر مثال بیان کنید.
- ۱۳) رابطه بین توحید عملی در بعد فردی و اجتماعی را بیان کنید و تأثیر آن‌ها بر هم را شرح دهید.
- ۱۴) «آفرینش همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار» به ضرورت در یک عمل عبادی اشاره دارد. (اخلاص - اندیشه)
- ۱۵) شیطان در آیه «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ» به چه عبارتی معرفی شده است؟
- ۱۶) منظور از «مسئولیت‌پذیری» که از نشانه‌های وجود اختیار است چیست؟
- ۱۷) اعتقاد به حکمت خدا و قانون‌مندی جهان چه اثری بر اختیار ما انسان‌ها دارد؟
- ۱۸) معنای آیه شریفه «لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ» را بیان کنید و بگویید این آیه در پی بیان چه نکته‌ای است؟
- ۱۹) در پاسخ به کسانی که می‌پندارند قضا و قدر هر قانونی را لغو می‌کند چه پاسخی باید داد؟
- ۲۰) علل طولی و ویژگی‌های آن را با ذکر مثال بیان کنید.
- ۲۱) معنای آیه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» را بیان کرده و بگویید به کدام سنت الهی اشاره دارد؟
- ۲۲) چه تفاوتی بین امتحانات بشری و الهی وجود دارد و ثمره امتحانات الهی کدام است؟
- ۲۳) سنت ابتلاء سنتی عام است یا خاص، مدعای خود را توضیح دهید؟
- ۲۴) موفقیت در یک مرحله از سنت ابتلاء چه پیامدی را به دنبال دارد و آیا به توقف این سنت می‌انجامد؟ با ذکر مثال توضیح دهید.
- ۲۵) سنت امداد عام الهی را بیان کنید.
- ۲۶) نقش عامل درونی را در کسب توفیق الهی با ذکر مثال توضیح دهید.

- ۲۷) چند نمونه از جلوه‌های تحقق سنت «سبقت رحمت بر غضب» را بیان کنید.
- ۲۸) چند نمونه از مواردی که دلالت بر سنت «تأثیر اعمال در زندگی» را دارند، بیان نمایید.
- ۲۹) آشنایی با نقاط قوت و ضعف تمدن غرب از دو جهت اهمیت اساسی دارد؛ این دو جهت را بیان کنید.
- ۳۰) علم و عقلانیت در دوره دوم تمدن غرب چه جایگاهی داشت و مواجهه کلیسا با آن به چه صورت بود؟

پاسخنامه تشریحی

۱) حق فرمان‌روایی به او داده

یکی از جنبه‌های ولایت همان حکومت و حق فرمان‌روایی است. (کلمه واگذاری درست نیست).

سخت

۲) مهم‌ترین اعتقاد دینی «توحید و یکتاپرستی» است. اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید سر لوحه دعوت همه پیامبران بوده است. قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد.

سخت

۳) بگو: «چه کسی پروردگار آسمان‌ها و زمین است؟» بگو: «الله» (سپس) بگو: «آیا سرپرستانی (و خدایانی) غیر از او برای خود برگزیده‌اید که (حتی) مالک سود و زیان خود نیستند (تا چه رسد به شما؟)» بگو: «آیا نابینا و بینا یکسانند؟ یا ظلمت‌ها و نور برابرند؟» آیا آن‌ها همتایانی برای خدا قرار دادند بخاطر اینکه آنان همانند خدا آفرینشی داشتند، و این آفرینش‌ها بر آن‌ها مشتبّه شده است؟» بگو: «خدا خالق همه چیز است؛ و اوست یکتا و مقتدر!»

سخت

۴) «ما قبلاً قومی بودیم جاهل، بت می‌پرستیدیم، مردار می‌خوردیم، مرتکب زشتی‌ها می‌شدیم، پیوند خویشاوندی را قطع می‌کردیم، بی‌پناه را پناه نمی‌دادیم و قوی، ضعیف را می‌بلعید. این چنین بودیم تا اینکه خداوند از میان ما پیامبری مبعوث فرمود که خانواده‌اش را می‌شناسیم و به صداقت و امانت داری و عفتش ایمان داریم. پیامبر (ص)، ما را به خدا فراخواند که او را یگانه بدانیم، عبادت کنیم و آنچه را که خود و پدرانمان می‌پرستیدیم کنار بگذاریم، چیزی را شریک او قرار ندهیم، او ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت داری و نیکی نسبت به خویشان و همسایگان دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشا و منکر و دروغ نهی کرد و دستور داد نماز را به پا داریم، زکات بپردازیم و ماه رمضان را روزه بگیریم، ما نیز او را تصدیق کرده و به او ایمان آوردیم و از او پیروی کردیم.»

سخت

۵) این که تصور کنیم دو یا چند خدا وجود دارند و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر، این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند.

همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود نیازمند هستند و هر یک از آن‌ها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را بر طرف نماید.

پس تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

سخت

۶) صفات و افعال

قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.

سخت

۷) اکتسابی

چون به تفکر اشاره کرده است پس مقصودش شناخت اکتسابی است نه شناخت فطری

سخت

۸) قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.

سخت

۹) اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده‌ای می‌یابیم که وجود و هستی‌مان از خودمان نیست. در اشیای پیرامون نیز که تأمل کنیم، آن‌ها را همین گونه می‌بینیم؛ حیوانات، نباتات، جمادات، زمین، ستاره‌ها و کهشان‌ها، همه را، پدیده‌هایی می‌یابیم که وجودشان از خودشان نبوده و نیست.

سخت

۱۰) توحید عملی

هر انسانی که به پروردگار ایمان دارد، اگر در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند و او را بپرستد، به مراتبی از توحید عملی رسیده است.

سخت

۱۱) هر سبکی از زندگی، ریشه در اندیشه‌های خاصی دارد و از جهان بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد. شناخت آن ریشه‌ها به تصمیم‌گیری درست ما کمک فراوان می‌کند.

سخت

۱۲) افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست. مثلاً اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می‌شود، به طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می‌کند.

سخت

۱۳) میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد. از این رو، اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. در چنین جامعه‌ای، روز به روز انسان‌های ستمگر بیشتر قدرت پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

سخت

۱۴) اندیشه

سخت

استاد علیرضا افشار

"مشاوره"

@Alirezaafsharofficial

۱۵ دشمن آشکار

سخت

۱۶ هرکدام از ما خودمان را مسئول کارهای خود می‌دانیم. به همین جهت آثار و عواقب عمل خود را می‌پذیریم و اگر به کسی زیان رسانده ایم، آن را جبران می‌کنیم. عهدها و پیمان‌ها نیز بر همین اساس استوارند. بنابراین، اگر کسی پیمان شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد خود را مستحق مجازات می‌داند.

سخت

۱۷ اعتقاد به خدایی حکیم، که با حکمت خود جهان را خلق کرده و اداره می‌کند، این اطمینان را به انسان می‌دهد که همه وقایع و رخدادهای جهان، تحت یک برنامه ساماندهی شده و غایتمند انجام می‌گیرد و نه اتفاقی و بی‌هدف. کسی که معتقد به حاکمیت چنین خدایی است، هر چند خودش از شناخت علت بسیاری از حوادث و رخدادهای جهان عاجز است، اما مطمئن است که هر حادثه‌ای هدف معین و مشخصی دارد و از سر تصادف، غفلت یا ندانم کاری رخ نمی‌دهد.

سخت

۱۸ نه خورشید را سزااست که به ماه رسد، و نه شب بر روز پیشی می‌گیرد؛ و هرکدام در مسیر خود شناورند.

قانون‌مندی عالم که همان نظام قضا و قدر آن است همواره ثابت و پابرجاست.

سخت

۱۹ برخی چنین پنداشته‌اند که قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است و تصور می‌کنند تقدیر، چیزی ورای قانون‌مندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت، هر قانونی را لغو هر نظمی را برهم می‌زند؛ در حالی که دیدیم معنای قدر و قضای الهی این است که هر چیزی مهندسی و قاعده‌خاص خود را دارد که این قواعد، توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است. بدون پذیرش قدر و قضای الهی هیچ نظمی برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.

سخت

۲۰ گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این گونه است که یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. برای مثال، وقتی شما قلم به دست می‌گیرید و نامه می‌نویسید، چند عامل، در طول هم، در انجام این کار دخالت دارند. کل کار نوشتن را به هریک از این عوامل می‌توان نسبت داد؛ بدین معنا که اگر هر یک از این عوامل نبود، عمل نوشتن ممکن نمی‌شد، اما هر علتی، به ترتیب، علت بودن خود را از عامل بالاتر می‌گیرد. قلم می‌نویسد، اما حرکت آن ناشی از حرکت دست است. حرکت دست به نوبه خود محصول کار دستگاه عصبی است. این کار هم ناشی از اراده و اراده هم از نفس شماسست. این علتها را «علل طولی» می‌گویند.

سخت

۲۱ و اگر اهل شهرها و آبادیها ایمان می‌آوردند و تقوا پیشه می‌کردند، برکات آسمان و زمین را بر آنها می‌گشودیم؛ ولی (آنها حق را) تکذیب کردند؛ ما هم آنان را به کفر اعمال‌شان مجازات کردیم.

سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

سخت

۲۲ میان امتحان الهی و امتحان بشری تفاوت وجود دارد و آن (تفاوت) این است که در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم؛ ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن، به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

سخت

۲۳ سنت ابتلاء عامترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها و در همه دوران‌ها می‌شود. به عبارت دیگر، زندگی هر انسانی، چه مؤمن و چه کافر، چه فقیر و چه غنی، چه سیاه و چه سفید، صحنه انواع امتحان‌ها و آزمایش‌هاست.

سخت

۲۴ موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه‌رو می‌کند؛ درست مانند دانش‌آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله‌ای بالاتر از امتحانات می‌گردد تا به موفقیت نهایی برسد. به طور مثال، اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند، بنا به سنت ابتلاء، وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص آن می‌شود و به میزانی که در آزمون‌های اولیه سر بلند بیرون آید، قدم در آزمون‌های بعد می‌گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می‌شود.

سخت

۲۵ خداوند، سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هرکس، هرکدام از این دو راه را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده (مانند قدرت اراده، توان جسمی و فکری، امکانات موجود در جهان خلقت و...) استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند. در واقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروه را یکسان فراهم کرده است. حال، کسی که راه حق را برمی‌گزیند، لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و مراتب کمال را می‌پیماید، و کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کند، همان را به دست می‌آورد.

سخت

۲۶ در کسب توفیق الهی، عامل درونی هم نقش تعیین‌کننده دارد. برای مثال، دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم می‌شنیدند، اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد ولی بر لجبایت و کفر دیگری می‌افزود؛ و مثال دیگر: دو نفر با هم از کنار مسجدی می‌گذرند و صدای اذان را می‌شنوند، یکی به مسجد می‌رود تا نماز اول وقت خود را بخواند و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می‌گذرد.

سخت

۲۷ آمرزش گناهان با توبه، آمرزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آمرزش کرده، نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او است.

یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خدا آن است که وقتی انسان کار نیکی انجام می‌دهد، خداوند به فرشته‌اش فرمان می‌دهد که فوراً آن را ثبت نماید، اما وقتی گناهی مرتکب می‌شود از فرشته خود می‌خواهد صبر کند تا بنده‌اش توبه کند و جبران نماید؛ و در صورتی که بنده توبه نکرد، آن گناه را ثبت نماید. همچنین خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می‌دهد.

سخت

۲۸ در تعلیم دینی آمده است که صله رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. احسان به والدین، امانت داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز بر طرف کردن اندوه و غصه دیگران، زندگی را بهبود می‌بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان‌باری از جمله نزول بلا و عدم استجابت دعا را به دنبال دارد. همانطور که تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌گردد.

سخت

۲۹ اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم. بنابراین هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما نیز بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی، از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با غیرت گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن، بتوانیم برنامه ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای سامان‌دهی تمدن اسلامی و رسیدن به الگوی زندگی مبتنی بر تعلیم دین داشته باشیم.

پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد. به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود. از آنجا که رهبران کلیسا نظریات دانشمندان گذشته درباره زمین، خورشید، ستارگان و مانند آن را پذیرفته بودند، مخالفت با آن نظریات را مخالفت با دین مسیح می‌پنداشتند و مانع نشر نظریات جدید می‌شدند.